

RUIMTE VOOR NATUUR EN KINDEREN

Onderhoud en beplanting op groene schoolpleinen in Overijssel

© Foto's Juffie in 't groen

Wat is speelnatuur/groen schoolplein?

- Plek voor kinderen
  - bevorderen ontwikkeling kinderen
- Plek voor natuur
  - bevorderen (robuuste) natuur

Dus: veel groen, reliëf, bomen, struiken, (on)kruid, takken, zand, water, keien, bladeren, bloemen, etc. En het verandert ook nog door de seizoenen en jaren heen. Kortom: (bio)diversiteit. Hoe ga je daarmee om wat betreft veiligheid en onderhoud?

Waarom is goed onderhoud belangrijk?

- er spelen vaak honderden kinderen op een klein stukje
- slecht ontwerp of aanleg, weinig toezicht (betrokkenheid) en slecht onderhoud leidt tot kale pleinen en gevaarlijke situaties
- ➔ jammer van het geld en energie
- ➔ daarna cynisme?

Veiligheid groene schoolpleinen

- Evenwicht tussen uitdaging en veiligheid
- Aanvaardbare risico's

Risico's

'There is always a certain risk to being alive and if you are more alive there is more risk.'

Henrik Ibsen

Een aanvaardbaar risico:

- Is te herkennen
- Geeft geen aanleiding tot ernstig letsel
- Verhoogt de speelwaarde

kijkgroen

chillgroen

speelgroen

educatief groen

structuurgroen

Soorten beplanting (1) → soorten beheer

Functies kinderen:

- Speelgroen/uitdagend groen
- Chillgroen
- Structuurgroen/ruimtelijke opbouw
- Eetgroen
- Kijkgroen
- Educatief groen

eetgroen

Inheems
bostype

robuust

eetbaar

esthetisch

Soorten beplanting (2)

Functies:

- Inheems, landschappelijk, biodivers: kijken naar bostypen en natuurbeleving
- Esthetisch: kijken naar kleur, vorm, geur
- Robuust: minder gevoelig voor kindererosie
- Eetbaar: voedsel educatie

2010

2014

Verandering door de jaren heen

Hoe?

Ecologisch onderhoud

- gaat om het ecologisch proces
- met respect voor bodem, planten, dieren en (spelende) kind (!)
- diversiteit stimuleren
  - landschappelijk:
    - zoveel mogelijk inheemse, robuuste (biologische) planten
    - rekening houden met etages: kruidlaag, struiklaag, boomlaag (klimbomen)
    - niet schoffelen / hooguit wieden (kruidlaag): hiermee geef je de bodem rust en nieuwe planten een kans voor ontwikkeling
    - eerste 4-5 jaar nauwelijks snoeien (kindererosie)
    - waar nodig planten tijdelijk beschermen (woekerende planten zijn top)
    - op minder kwetsbare plekken inheemse bloemen zaaien
  - tuin/border:
    - veel kleur, geur, eetbaar
    - wieden, niet schoffelen (alleen soms in moestuin)
    - bodem bedekt
  - algemeen:
    - snoeimateriaal hergebruiken of composteren (takkenril en composthoop)
    - blad van bestrating, maar niet uit het groen
    - wekelijks vegen, afval opruimen
    - en natuurlijk geen bestrijdingsmiddelen en kunstmest
- reparaties, aanpassingen, bijv.
  - reliëf herstellen
  - valondergronden schoonhouden
  - verrot hout vervangen
  - wilgenhut herstellen
  - reparaties aan toestellen

Beheer groen

- In begin afscherming en water geven
- Juiste snoei vanuit speelerosie en uitdaging
- Juiste balans houden alle lagen
- Niet schoffelen (behalve ev in moestuin)
- Niet wieden in speelgroen (behalve ev prik- en giftige planten langs pad)
- Plek voor groenafval

Plan

Maak een onderhouds- en veiligheidsplan (wie doet dat al?)

- Visie
- Omschrijving speeltoestellen en speelaanleidingen
- Plantlijst
- Taakverdeling
- Financiën
- Jaarplanning
- Logboeken (schrijf op!)

Controle speelaanleiding/toestel	Frequentie	Onderhoudsmaatregel	Wie
Acute onveilige situaties Scherpe randen, splinters	Dagelijks	Direct herstellen	Surveillance/concierge
Rommelig materiaal en verspreiding buiten het speelgebied, vandalisme	Dagelijks	Opruimen, bijeenhalen	Surveillance/concierge
Vervuiling, afval	Wekelijks	Schoonmaken/opruimen	Groep 6, 7, 8
Beschadiging van constructie	Maandelijks	herstellen	Controle ? / herstel
Stabiliteit, stand en draagvermogen	Maandelijks	Direct maatregelen nemen tot herstel	
Aantasting materiaal	Halfjaarlijks	Indien noodzakelijk tot reparatie overgaan	

Controle bodemmateriaal	Frequentie	Onderhoudsmaatregel	Wie
Gevaarlijke situaties Stukjes glas, blik etc.	Dagelijks	Opruimen/herstellen	Surveillance
Vervuiling, kattenpoep	Dagelijks	Opruimen	con
Verspreiding buiten het vak	Wekelijks	Aanharken, vegen	Gro
Schokdempende werking, dikte, kuilen etc.	Maandelijks	Egaliseren, spitten en harken	Con her Sch
Onkruidgroei tussen tegels en borders (niet de bosjes)	Maandelijks	Handmatig, wieden (niet schoffelen)	Sch gro
Afwatering	Halfjaarlijks	Doorspitten, herstellen	Sch gro
Laagdikte, vertering materiaal	Jaarlijks	Aanvullen materiaal	Sch gro
Gras weg	Jaarlijks	Gras bijzaaien	sche

Voorbeeld planning

Soms afspraken met gemeente over verdeling van taken, bijv. over bomen of speeltoestellen

Wie gaat het onderhouden?

- Zelf doen:
  - Tuingroep van ouders en leerkrachten (olv ecologisch hovenier, bijv. jaarlijks of maandelijks)
  - Kinderen
  - Ev buurt
- Uitbesteden
  - ➔ Kennis van ecologie, (spelende) kind en veiligheid

Wanneer?

- groep ouders aantal keer per jaar dagdeel (ev olv ecologisch hovenier)
- groepjes oudere kinderen elke week
- wekelijkse, maandelijkse, jaarlijkse inspectie
- moestuin: wekelijks met een klas?

Januari

- Controle speelmateriaal (incl bodem) op gebreken (logboek) plus herstellen
- Controle hoge bomen (deskundige)
- Controle afscherming beplanting (paaltjes met touw)
- Controle hekwerk rond balveld

Februari

- Controle speelmateriaal (incl bodem) op gebreken (logboek) plus herstellen
- Eventuele aanwezige nestkastjes leeghalen en schoonmaken
- Eventueel snoeien vaste planten moestuin
- Snoei appelboom (deskundige)
- Controle afscherming beplanting (paaltjes met touw)
- Controle hekwerk rond balveld

Maart

- Controle speelmateriaal (incl bodem) op gebreken (logboek) plus herstellen
- Vlinderstruik snoeien
- Snoeien van de afgestorven delen van de vaste planten in borders (nu pas, ivm overwintering beestjes)
- Controle afscherming beplanting (paaltjes met touw)
- Controle hekwerk rond balveld

April

- Controle speelmateriaal (incl bodem) op gebreken (logboek) plus herstellen
- Onkruid verwijderen plantenborders langs muur en hek voor
- Kale plekken gras bijzaaien (eerst verticuteren) en bemesten met organische mest
- .....

Voorbeeld jaarkalender

Financiën

- ca € 1000 tot 2000 per jaar bij eigen onderhoud olv ecologisch hovenier (norm 7% van aanlegkosten)
- bij uitbesteden: € 2000-3000 pjr
- afschrijving 10%
- extra schoonmaakkosten
- aanschaf gereedschap

Kinderen betrekken icm leren

www.onsgroeneschoolplein.nl/beheer-beleefkalender

1. Weer, klimaat, seizoen

- Zon
- Regen, wind, wolken
- Klimaat
- Seizoenen

2. Water, Bodem, lucht

- Materialen op het plein
- Water
- Grondsoorten & Stenen

3. Leven op het Plein

- Dieren
- Vogels
- Biodiversiteit & Ecosysteem
- Planten
- Bomen
- Natuurbeleving (overige)

4. Zorgen voor het Plein

- Zorgen voor planten en dieren
- Zorgen voor de aarde

5. Eetbaar Schoolplein

- Eetbaar schoolplein (voedsel)

Aardbeien- of groentetoren

groep 7-8 / eetbaar schoolplein / Eetbaar schoolplein / dag deel /
 Maak een toren van stenen en aarde om aardbeien in te kweken.

Afval = Art

groep 7-8 / zorgen voor het plein / Zorgen voor de aarde / 60 minuten / creatieve opdracht
 Kinderen verzamelen 3 maanden afval op het plein en maken hiervan een kunstwerk.

Afval, hoort dat

groep 3-4 / zorgen voor de aarde / 30 minuten
 Kinderen leren over afval sorteren afval van het sch...

Afval: telkens weer?!

groep 5-6 / zorgen voor het plein / Zorgen voor de aarde / 15 minuten / creatieve opdracht
 Kinderen onderzoeken het afval op het schoolplein, ruimen het op en maken een poster.

Bellen Bevriezen

groep 1-2 groep 3-4 / weer klimaat seizoen / regen-wind-wolken / 15 minuten /
 Kinderen blazen belLEN en kijken hoe de belLEN bevroren.

Biotopen

groep 7-8 / leven op het plein / Ecosysteem / 60 min
 Kinderen bekijken in groep biotopen op het schoolplein.

Bladeren

groep 1-2 / leven op het plein / bomen / 15 minuten /
 Kinderen bekijken en ervaren bladeren aan bomen en struiken.

Bladerhoop voor egels maken

groep 5-6 / leven op het plein / dieren / 15 minuten /
 Kinderen vegen de bladeren van het plein en maken een overwinterplek voor egels.

Bladerkunst

groep 1-2 / leven op het plein / bomen / 15 minuten /
 Knutselen met bladeren.

Beheer- en beleefkalender

Het educatief gebruiken van het groene schoolplein door alle groepen

Beheer- en beleefkalender

Boven dit schema is een beheersplan van de hovenier (i.o. met ontwerper)

Er is ook een tuingroep die enkele keren actief is, en per groep zijn er onderdelen waar groepen een stukje beheer/verzorging leveren.

Hieronder een voorbeeld. Waarin zowel het zorgen voor, als het beleven van een onderdeel is.

Groep	1/2	3	3	4	5
Beheertaak	Bijen- en vlindertuin Zaaien mrt. Verzorgen april-okt Voor de winter; beschutting voor dieren, Maar geen troep. Vogels voeren?	Bollen planten in de tuin	Zorgen voor beestjesplekken, houtstapel, etc	Beestjestuin, insectenhotel e.a. hotels bouwen	Moestuintje verzorgen
Beleven	Jaarlijks lespakket bij NME: zaaien voor bijen en vlindertuin Methode: ...? Naar buiten met 4- menspel, lichtkaarten leuters naar bloem- kers naar bloem- kers	Jaarlijks pakket bij NME Methode Natuniek, les..?	Lespakket eenmalig kleine diertjes rond school Methode: les? Project herfstbladeren en beestjes	Lespakket jaarlijks bij NME Methode Natuniek Een hotel voor insecten; leven in de sloot	Lespakket NME: groentje de klas Lessen school sugg Met Nat Tuintje oogsten zintuigenpaar de hele tuin

Onderhoud en beheer van het groene schoolplein

Informatie en praktische tips over het beheren en
onderhouden van een groen schoolplein

Zie wat jij kan doen, ga voor groen

NATUUR
VOOR ELKAAR

RUIMTE VOOR NATUUR EN KINDEREN

Brochure onderhoud - Overijssel

RUIJTE VOOR NATUUR EN KINDEREN

Filmpje: <https://vimeo.com/764209175/15141124c1>
Opdracht
En dan naar buiten...